

Toerisme

2de graad D/A-finaliteit
II-Toe-da

BRUSSEL

D/2021/13.758/082

Versie januari 2022

Disclaimer

Gezien de te grote omvang en gedetailleerdheid van het geheel van de basisvorming en de specifieke vorming zoals bepaald door de Vlaamse regering (eindtermen, specifieke eindtermen, beroepskwalificaties) zal er, in tegenstelling tot het oorspronkelijke opzet van onze leerplannen, veelal onvoldoende ruimte zijn om de leerplandoelen in dit leerplan met voldoende diepgang te realiseren binnen de beschikbare onderwijstijd of voor het schoolbestuur, het lerarenteam of de individuele leraar om eigen inhoudelijke of didactische keuzes te maken.

De leerplannen 2de graad zijn opgesteld onder voorbehoud van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof met betrekking tot het verzoekschrift waarmee de vernietiging van dat decreet wordt gevraagd.

Naargelang de samenstelling van de studierichting waarvoor een leerplan geldt, integreren de leerplandoelen eindtermen basisvorming, cesuurdoelen en/of doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. In de concordantietabel geven we duidelijk aan welke leerplandoelen de eindtermen basisvorming, de cesuurdoelen en/of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie realiseren. De opgenomen cesuurdoelen en de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie werden in overleg met de onderwijsverstrekkers vastgelegd en zijn onder voorbehoud van de goedkeuring van de curriculumdossiers 2de graad.

1 Algemene inleiding

De start van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Net zoals in de eerste graad zijn de nieuwe leerplannen van de tweede graad ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool en gaan ze uit van de professionaliteit van de leraar en het eigenaarschap van de school en het lerarenteam.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialogeschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

De nieuwe leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze** na de tweede graad. Het proces van de studiekeuze eindigt immers niet na de eerste graad. In de tweede graad onderzoeken leerlingen meer gericht waar hun capaciteiten liggen en wat hun talenten zijn. Leerplannen zijn daarbij een belangrijk hulpmiddel. De doelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen die voor een bepaalde studierichting kiezen. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen voor een meer geprofileerde studierichting in de derde graad.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte voor een eigen aanpak van de leraar, het lerarenteam of de school [zie disclaimer].

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de tweede graad. Leerplannen zorgen voor een samenhangend fundament van vorming voor alle leerlingen binnen een finaliteit en een studierichting. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak. De samenhang in de tweede graad betreft zowel de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) als de horizontale samenhang tussen vakken binnen studierichtingen en over studierichtingen en finaliteiten. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan voor welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren algemene vorming (incl. godsdienstleraren) en leraren specifieke vorming om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialogeschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is.
- Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.
- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leeransen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving. Scholen

zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.

- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over culturele vorming spreken zonder met taal bezig te zijn; je kan niet beweren dat wetenschap en techniek geen band hebben met economie, wiskunde of geschiedenis. Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. De gemeenschappelijke leerplannen (Gemeenschappelijk funderend leerplan en Gemeenschappelijk leerplan ICT) helpen daartoe. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

[zie disclaimer]

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhouden die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, liggen aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. Ter ondersteuning van leraren(teams) geven we voor bepaalde leerplanonderdelen louter een indicatie van de nodige onderwijstijd. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke contexten ze laten spelen, welke methodieken ze hanteren.

1.4 Differentiatie

De nieuwe leerplannen bieden volop kansen om gedifferentieerd te werken. Ze laten toe om te differentiëren op verschillende manieren:

- verschillende inhoudelijke keuzes;
- doelen integreren;
- inhouden verbreden door andere contexten aan bod te laten komen;
- verdieping aanbieden;
- in te spelen op verschillen in het abstractievermogen van leerlingen.

Differentiëren is van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen die starten in een studierichting van de tweede graad en voor wie dit leerplan bestemd is, behoren immers wel tot de doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Dikwijls hebben zij reeds een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de eerste graad, de gevolgde basisoptie, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen.

Ook de motivatie van leerlingen is soms sterk verschillend. Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door het aanbieden van meer kennis of vaardigheden leerlingen uit te dagen.

Verschiede leerinhouden aanbieden aan verschillende leerlingen is één vorm van differentiatie. Andere mogelijkheden zijn differentiëren in didactiek, in graad van autonomie en ondersteuning. De ene leerling kan snel zelfstandig werken, de andere heeft intense begeleiding nodig. In de wenken bij de leerplandoelen verwijzen we soms naar differentiatiemogelijkheden. Dat kan door al dan niet ondersteuning of hulpmiddelen aan te bieden in de vorm van voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...

Didactische differentiatie kan ook betrekking hebben op het flexibel aanwenden van de beschikbare leertijd, zoals variëren in tempo van onderwijzen en in leertempo van leerlingen, de ene leerling of leerlingengroep wat meer tijd geven dan de andere om hetzelfde te leren.

Differentiatie kan ook door leerlingen naar verschillende producten te laten toewerken die dan naar gedifferentieerde vormen van evaluatie leiden.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting, concordantie. Alle onderdelen van het leerplan maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

In de **algemene inleiding** belichten we het leerplanconcept en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

In de **situering** beschrijven we - waar relevant - de samenhang met de eerste graad, de samenhang in de tweede graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerd waarbij het leerplandoel als geheel het verwachte niveau van realisatie en beheersing aangeeft. Waar relevant voegen we bij de leerplandoelen een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook de pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel.

Alle leerplandoelen zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een **attitude** zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

We tonen de **samenhang** met andere leerplannen in de **tweede graad**. Zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen. Waar relevant verwijzen we ook naar **samenhang met de eerste graad** en naar specifieke items die reeds in de leerplannen van de eerste graad aan bod kwamen.

Ten slotte geven we een aantal zinvolle of inspirerende **wenken** (✓). Het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

In de **concordantie** geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde eindtermen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar beroepskwalificaties.

1.6 Tot slot

[zie disclaimer]

De nieuwe leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming

van leerlingen gestalte geven. We creëren ook ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische begeleiding – ondersteuning waar nodig.

2 Situering

2.1 Samenhang in de tweede graad

2.1.1 Samenhang binnen de studierichting Toerisme

Vele doelen zijn taalgericht: samenwerking met de taalvakken is aangewezen.

Er kunnen ook linken zijn met Aardrijkskunde, Geschiedenis, MEAV, het Gemeenschappelijk leerplan ICT en het Gemeenschappelijk funderend leerplan.

2.1.2 Samenhang over de finaliteiten heen

Samenhang/onderscheid D/A-A voor de specifieke vorming: een aantal aspecten komen eveneens aan bod in Onthaal en recreatie 2A. Toch zijn er duidelijke verschillen. Naast het feit dat deze leerlingen eveneens leerinhouden verwerven die het mogelijk moeten maken om gericht door te stromen naar enkele professionele bacheloropleidingen is de beroepsspecifieke invalshoek verschillend. De leerlingen verwerven een uitgebreide kennis over de wereld van [toerisme](#), evenementen en recreatie. De aard van de info die zal gegeven worden is complexer en uitgebreider. Ook de organisatorische aspecten zijn in deze studierichting ruimer, met daaraan gekoppeld een grotere complexiteit voor wat betreft de administratieve verantwoordelijkheden.

2.2 Plaats in de lessentabel

In de modellessentabel zijn voor dit leerplan 14 graaduren voorzien. [\[zie disclaimer\]](#)

Aangezien men tegelijkertijd aan meerdere doelen kan werken uit verschillende onderdelen, wordt geen indicatie voorzien voor het aantal te besteden lestijden.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Toerisme en het vormingsconcept

Het leerplan Toerisme is ingebed in het vormingsconcept van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. We streven in dit leerplan naar een integratie van de vormingscomponenten: talige, sociale en culturele en vorming. De wegwijzers verbeelding, uniciteit in verbondenheid, gastvrijheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid kleuren dit leerplan.

Talige vorming

Taalonderwijs verrijkt de interculturele vorming van een leerling. Taal is nodig om greep te krijgen op de eigen omgeving. Maar taal biedt ook kansen om de meertalige en veelzijdige wereld om ons heen op een gastvrije wijze te verbeelden en te ontsluiten.

Vorming in talen versterkt leerlingen in de kennis en het gebruik van de eigen taal en van andere talen. Ze worden hierdoor communicatief vaardiger: ze kunnen zich niet enkel correct uitdrukken, maar ze leren ook hoe op een gepaste manier te communiceren, zowel in een formele als informele context, mondeling en

Toerisme (versie januari 2022)

2de graad D/A finaliteit

schriftelijk. Om zelf creatief met diverse situaties om te gaan, is het van belang dat leerlingen verbeeldend denken en handelen. (*gastvrijheid en verbeelding*)

Sociale vorming

Het ontwikkelen van communicatieve en relationele aspecten van vorming is van groot belang. Leerlingen leren op een gepaste manier meertalig om te gaan met gesprekspartners.

De contacten met bezoekers kunnen van zeer diverse aard zijn, waarbij men zich telkens moet kunnen aanpassen. Respect voor degene tot wie men zich richt is cruciaal voor het succes van de opdracht.

Wanneer klanten zich begrepen voelen, zullen ze openstaan voor voorstellen en initiatieven.

Klantvriendelijkheid is cruciaal in deze sector: de bezoeker is bijna altijd in een sfeer van vrije tijd, is daar blij mee, en wil dit niet laten belemmeren door negatieve factoren. Er moet een evenwicht worden gezocht tussen het groepsbelang en het individuele belang. (*gastvrijheid* en *uniciteit in verbondenheid*)

Culturele vorming

Culturele vorming biedt leerlingen de mogelijkheid om cultuur (in brede zin) te verkennen en te begrijpen. Leerlingen leren de wereld kennen in zijn multiculturele diversiteit. Ze komen in contact met diverse bevolkingsgroepen zowel bij inkomend toerisme (toeristen vanuit de hele wereld komen naar België) als op de bestemmingen waar men met de lokale culturen en gebruiken geconfronteerd wordt.

Vanuit de diverse interesses van bezoekers komt men eveneens in contact met artistieke uitingen op de verschillende bestemmingen.

Toeristische activiteiten betekenen ongetwijfeld een verrijking voor de bezoekers. Wanneer dit negatieve effecten creëert voor de mens en het milieu, dan moet gezocht worden naar alternatieven. Er zal steeds worden stilgestaan bij de ecologische gevolgen, maar ook de impact die toerisme heeft op de bezochte plaatsen en mensen. (*duurzaamheid* en *rechtvaardigheid*)

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Bezoekers van beurzen en evenementen informeren en adviseren

Mensen die willen reizen of recreatieve activiteiten op verplaatsing willen doen, zijn altijd op zoek naar informatie. Op kleine en grote beurzen en evenementen gaan reizigers of recreanten gericht op zoek naar antwoorden op hun vragen. De informatie die gegeven wordt kan zowel op binnenlands, inkomend als uitgaand toerisme betrekking hebben. Enerzijds kan vanuit organisaties aanbodgestuurde informatie worden gegeven; anderzijds kunnen de bezoekers er ook terecht met hun individuele vragen. Diverse doelgroepen hebben diverse vragen en interesses. Om te kunnen ingaan op de vragen is de nodige basiskennis vereist, alsook meer specifieke informatie, gelinkt aan de organisatie waarvoor men werkt. De nodige sociale en communicatieve vaardigheden verdienen eveneens voldoende aandacht.

Bezoekers onthalen en begeleiden op een toeristische bestemming

Om goed te functioneren als host op een bestemming is het noodzakelijk dat men die bestemming ook voldoende kent. Daarom leren de leerlingen om een beperkt aantal bestemmingen te analyseren op verschillende schaalniveaus. Het onthalen en begeleiden van bezoekers vergt vlotte sociale en communicatieve vaardigheden. Leerlingen leren hoe een presentatie te maken en zetten de eerste stappen in het begeleiden van een groep.

Organisatorische en administratieve handelingen uitvoeren binnen de toeristisch-recreatieve context

De leerlingen leren hoe gegevens te registreren en rapporteren. Hiervoor gebruiken ze de nodige documenten op een correcte en verantwoordelijke manier. Ze richten de onthaalruimte in vanuit verschillende concepten. Het organiseren van een aantal aspecten van een uitstap zal de leerlingen doen stilstaan bij de complexiteit van een dergelijke opdracht. Zowel het inhoudelijke als de praktische organisatie komen aan bod.

3.3 Opbouw

- Toeristische organisatie
- Bezoekers onthalen en informeren
- Administratie
- Een uitstap samenstellen en begeleiden

Dit is een graadleerplan. Er is ruimte voor de school en de leraren om eigen accenten te leggen.

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de eerste graad

De leerlingen leerden in de eerste graad sociale en communicatieve vaardigheden toepassen en samenwerken in groep.

Het hanteren van communicatietechnieken en het communicatiemodel kwamen aan bod in het vak Nederlands.

Om de natuurlijke en culturele mogelijkheden van een toeristische plaats of regio te beschrijven kunnen de leerlingen een beroep doen op een aantal begrippen waar ze in de eerste graad reeds mee kennismaakten in de vakken Geschiedenis en Aardrijkskunde.

3.4.2 Samenhang in de tweede graad

- Taalvakken: er is een sterke samenhang met Nederlands. Ook overleg met andere taalvakken is aangewezen, hoewel dit leerplan nog niet specifiek verwijst naar Duits, Engels, Frans.
- Aardrijkskunde en Geschiedenis: de kennis vanuit de eerste graad wordt verder uitgebreid in de tweede graad en kan gebruikt worden om het culturele en natuurlijke aanbod van een plaats nauwkeuriger te beschrijven. Ook het situeren van toeristische plaatsen gebeurt het beste in samenspraak met de collega Aardrijkskunde: het ruimtelijk referentiekader wordt in de tweede graad verder opgebouwd tot een gedifferentieerd wereldbeeld.

3.4.3 Samenhang met de derde graad

Vanuit de tweede graad Toerisme stromen leerlingen logischerwijs door naar de derde graad Toerisme, waar de nadruk meer op reële situaties in professionele contexten zal liggen. In de tweede graad werken we hieraan, vooral vanuit eenvoudige en gesimuleerde situaties met het oog op de derde graad. Professionele softwarepakketten komen in de tweede graad nog niet aan bod.

Verkoop van diensten en producten, alsook klachtenbehandeling en zakentoeerisme komen pas in de derde graad aan bod.

3.5 Aandachtspunten

Dit leerplan omvat het volledige specifieke luik voor Toerisme. Er wordt van de toerismeleraar verwacht dat hij zich eveneens toelegt op aanverwante vakkennis zoals ICT, communicatie en kunstgeschiedenis: waar

deze elementen voorheen in afzonderlijke vakken aan bod kwamen, worden een aantal relevante begrippen of competenties nu in het vak Toerisme uitgediept.

Het hoofddoel van deze studierichting is niet meer reizen verkopen en organiseren of gidsen, maar wel bezoekers onthalen, begeleiden en informeren. Hiervoor is een ruime kennis van de toeristisch-recreatieve en evenementensector noodzakelijk.

Het toeristisch product bevindt zich ook in de omgeving van de school: de leerlingen moeten de mogelijkheid krijgen om meermaals in de eigen regio op stap te gaan. Wanneer dit met de fiets, te voet of met het openbaar vervoer gebeurt, dan kan de kostprijs hiervan beperkt blijven. Om praktijkgerichte oefeningen te doen in verschillende situaties kan een verplaatsing eveneens wenselijk zijn. Een beursbezoek of een bezoek aan enkele toeristische en recreatieve trekpleisters behoort eveneens tot wat wenselijk is in deze studierichting. Buiten de landsgrenzen gaan is in de tweede graad niet nodig. Er kan gefocust worden op het binnenlands en inkomend toerisme. De school kan er evenwel voor kiezen om een korte uitstap over de grens te organiseren.

Er wordt van de leerlingen verwacht dat ze de vaktermen correct gebruiken en functioneel toepassen. Het is evenwel niet nodig dat ze definities van alle termen kennen.

Er is steeds voldoende aandacht voor de actualiteit: toerisme wordt nu eenmaal sterk bepaald en gestuurd door wat er gebeurt in de wereld (politiek, sociaal, religieus, economisch ...).

De leerplandoelen houden geen noodzakelijke volgorde in. Verder is het ook zo dat je tegelijk aan meerdere doelen kan werken. Een doel kan ook meerdere keren aan bod komen in een andere context, voor een andere organisatie of een andere bestemming. Eenzelfde doel kan eveneens via verschillende werkvormen bereikt worden in verschillende stappen en vanuit een uitgestippelde leerlijn van het derde jaar naar het vierde jaar.

In de D/A-finaliteit vormen we leerlingen voor een bepaald beroep of voor een gerichte doorstroming. Om die beroepsgerichte vorming effectief te realiseren, is het van belang dat leerlingen een aantal generieke competenties verwerven. Zij fungeren als onderbouw van de beroepsgerichte vorming, ze zijn de voorwaarde om die vorming te kunnen realiseren. In sommige gevallen worden die generieke competenties in het leerplan binnen specifieke doelen verder uitgediept of geconcretiseerd, maar in alle gevallen is het belangrijk dat je er als leraar en lerarenteam oog voor hebt. Je vindt die generieke onderbouwende competenties bij LPD 0.

4 Leerplandoelen

Voor alle activiteiten gaan we uit van eenvoudige situaties. Dat betekent dat we bij de keuze van organisaties en bestemmingen kiezen voor niet-complexe voorbeelden: met een beperkt aanbod en/of binnen beperkte regio's. De uitvoering zal bij voorkeur gebeuren in een schoolnabije omgeving of in gesimuleerde situaties, steeds volgens richtlijnen en onder begeleiding.

LPD 0 De leerlingen handelen

- **in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures);**
- **kwaliteitsbewust;**
- **economisch en duurzaam;**
- **veilig, ergonomisch en hygiënisch.**

- ✓ Het leerplandoel bouwt verder op een aantal funderende doelen opgenomen in het Gemeenschappelijk Funderend leerplan. Door het doel te realiseren draag je bij tot de realisatie van de volgende doelen van het GFL:
  - LPD 2.1: de leerlingen gedragen zich zorgzaam en respectvol in relaties.
  - LPD 2.3: de leerlingen werken samen om bij te dragen aan een gemeenschappelijk resultaat.
  - LPD 3.3: de leerlingen ontwikkelen een integere en op rechtvaardigheid en duurzaamheid gerichte levensbeschouwing.
  - LPD 3.4: de leerlingen werken aan een rechtvaardige en duurzame samenleving waar plaats is voor iedereen.
  - LPD 5.1: de leerlingen doorlopen een creatief denkproces waarbij ze een zelfgekozen idee onderzoeken en vormgeven in de praktijk.
  - LPD 8.3: de leerlingen handelen veilig in de school en respecteren de veiligheidsvoorschriften en procedures.
  - LPD 10.1: de leerlingen gaan op een respectvolle manier om met regels en afspraken in de school en in de samenleving.
  - LPD 10.2: de leerlingen maken onderbouwde en verantwoorde ethische keuzes.
- ✓ Bij het werken voor een toeristisch bedrijf zijn huisstijl en bedrijfsgebonden procedures vaak belangrijk. Dat komt aan bod in LPD 5, 9 en 11.
- ✓ Bij het voorbereiden van een uitstap (LPD 15) en het treffen van praktische regelingen in functie daarvan (LPD 16) komen verschillende aspecten van duurzaamheid en veiligheid aan bod: de leerlingen zoeken naar de beste en meest verantwoorde oplossingen.

4.1 Toeristische organisatie

LPD 1 De leerlingen lichten kenmerken toe van binnen- en buitenlandse toeristisch-recreatieve activiteiten op basis van duur, periode en doel.

- ✓ Duur: verblijfstoerisme, ééndagstoerisme, recreatie, weekend, midweek, week ...
 Periode: hoogseizoen, laagseizoen, tussenseizoen, zomervakantie, wintervakantie ...
 Doel: ontspanning (leisure) zoals SSS-vakantie, natuurbeleving, avontuur, cultuurbeleving, culinair, (winter)sport, shopping, recreatie, maar ook andere bedoelingen zoals familiebezoek, familiebeleving, honeymoon, gezondheid, religie ...
 Zakentoeerisme (business) wordt hier enkel vermeld en komt in de derde graad aan bod, bv. congressen.
- ✓ Een aandachtspunt is duurzaamheid. Je bekijkt verschillende aspecten, bv. duurzame activiteiten, duurzame accommodaties, ecotoerisme, groene bestemmingen ...
 De 5 P's van de SDG's: Mensen (People), Planeet (Planet), Welvaart (Prosperity), Vrede (Peace) en Partnerschap (Partnership) kunnen als kapstok dienen. Het is zeker van belang om dit ruim te bekijken en de samenhang tussen deze 5 te zien (ook LPD 15).
- ✓ Er wordt voldoende aandacht besteed aan het correcte gebruik van de vaktaal.

LPD 2 De leerlingen situeren de toeristische regio's van Vlaanderen en hun belangrijkste centra vanuit verschillende geografische invalshoeken.

Samenhang eerste graad: In het vak Aardrijkskunde leren de leerlingen plaatsen en gebeurtenissen te lokaliseren en oriënteren aan de hand van digitale en niet-digitale hulpmiddelen, op de globe en op relevante kaarten. Ze maken er kennis met de verschillende ruimtelijke schaalniveaus en bouwden al een ruimtelijk referentiekader op.

Samenhang tweede graad: II-Aar-da LPD 20, 21, 23

- ✓ Relevante ruimtelijke schaalniveaus: van lokaal over regionaal tot op schaal van Vlaanderen, op kaarten en satellietbeelden. Je kan aansluiten bij de landschapsvormende lagen die in de eerste graad Aardrijkskunde aan bod kwamen.
- ✓ De drie macroproducten volgens Toerisme Vlaanderen, met name de kunststeden (incl. Brussel), de kust en de Vlaamse regio's, vormen de basis. Daarbinnen kiest de school welke kunststeden, badplaatsen en Vlaamse regio's aan bod komen. De ligging van de school zelf zal daar een belangrijke rol in spelen.
- ✓ Je kan geleidelijk aan een kaartbeeld van Vlaanderen opbouwen met toeristische, fysisch geografische en socio-economisch geografische referentiepunten.

Bv. bij de verschillende macroproducten kan ook stilgestaan worden bij aantal bezoekers, overnachtingen, bereikbaarheid/mobiliteit(toeristenstromen), demografische kenmerken, economisch belang van [recreatie](#) en [toerisme](#) (bv. horeca), interne structuur van de stad, groene omgeving ...

Je kan ook aandacht besteden aan het belang van de regio's en centra, waaruit kan afgeleid worden dat toerisme voor Vlaanderen een belangrijke sector is.

Het ruimtelijk referentiekader biedt een raamwerk om onderzochte regio's, steden en plaatsen ruimtelijk te situeren.

Gebruik [geografische hulpbronnen](#) en [GIS-viewers](#).
- ✓ Er wordt voldoende actueel, statistisch materiaal beschikbaar gesteld via Toerisme Vlaanderen en de provinciale of regiogebonden toeristische diensten.
- ✓ Je kan ook uitbreiden naar Wallonië (ook Oostkantons). Dit is mogelijk in samenwerking met het vak Frans/Duits. (Info kan bv. via de Waalse toeristische organisatie: Wallonie Belgique Tourisme, beschikbaar in verschillende talen.)

LPD 3 De leerlingen vergelijken, voor wie het binnenland als bestemming kiest, het aanbod van diensten en organisaties waar men terecht kan voor informatie, begeleiding, vervoer en logies.

- ✓ Dit doel is verkennend: je hoeft niet naar volledigheid te streven noch naar analyse van het aanbod.
- ✓ Het [organigram](#) van de toeristische structuur in Vlaanderen kan hier een vertrekpunt zijn.

Informatie wordt ook gegeven door toeristische attracties bv. pret- en dierenparken, musea, evenementen, architecturale bezienswaardigheden ...

Beurzen bv. vakantiesalons, en evenementen bv. festivals, bieden een veelheid aan informatie voor verschillende doelgroepen. Deze organisaties bieden vaak combinaties van diensten aan bv. een autocarbedrijf kan een dagtrip organiseren, verkopen en begeleiden.

- ✓ Je laat de belangrijkste logiesvormen in ons land en de relevante vervoersmogelijkheden aan bod komen.
- ✓ Diensten en organisaties voor begeleiding zoals gidsenorganisaties, socio-culturele verenigingen, outdoor bedrijven, hostbureaus, evenementenbureaus, mutualiteiten ...

LPD 4 De leerlingen vergelijken, voor reizigers die het buitenland als bestemming kiezen, het aanbod van diensten en organisaties waar men terecht kan:

- touroperators;
- reisbureaus;
- beurzen;
- vervoersbedrijven;
- logiesaanbieders.

- ✓ Je hoeft niet naar volledigheid te streven noch naar analyse van het aanbod: deze diensten of organisaties worden bekeken in hun algemeenheid en verkend vanuit voorbeelden.

Zowel grote als kleine organisaties komen aan bod (met inbegrip van [niche-organisaties](#)).

- ✓ Je kan ook al aandacht besteden aan de verschillende distributiekkanalen, fysiek en online.

4.2 Bezoekers onthalen en informeren

LPD 5 De leerlingen houden bij het verwelkomen rekening met de locatie, de doelgroep en de gepaste omgangsvormen.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 6

- ✓ Communicatie: link met LPD 7 ([klantvriendelijkheid](#))
- ✓ Communicatieve vaardigheden verdienen hierbij voldoende aandacht:
  - duidelijk taalgebruik, bondig en helder, aangepast tempo;
  - actief luisteren en gepast reageren.
- ✓ Je kan de volgende aspecten bij dit doel meenemen:
  - de regels voor het onthaal/bedrijfsgebonden procedures/[huisstijl](#);
  - bezoekers verwelkomen;
  - zichzelf voorstellen;
  - bezoekers identificeren (link met LPD 12);
  - bezoeker vragen om te wachten;
  - bezoekers doorverwijzen naar nabije plaatsen;

- uitdelen van folders/flyers/infomappen/plannetjes/attenties ...
- ✓ Soms kan het nuttig zijn om wat uitleg te geven op een gepaste manier om frustratie te vermijden of om de eerste noden te beantwoorden (bv. waarom wachten?).
- ✓ De locatie: beurzen, evenementen, op toeristische bestemmingen dichtbij en veraf.

LPD 6 De leerlingen houden bij het informeren rekening met het beoogde doel, de doelgroep en gepaste omgangsvormen:

- bij beurzen en evenementen: vraaggestuurd;
- op een bestemming: aanbodgericht.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 6

- ✓ Communicatie: je hebt aandacht voor zowel non-verbale en verbale communicatie, het hertalen van de boodschap naar de doelgroep, klantvriendelijkheid, enthousiasme ... (Link met LPD7).

Je leert de leerlingen de belangrijkste vuistregels gebruiken voor 'spreken voor groepen', dit in eenvoudige communicatieopdrachten: heldere instructies geven, gebruik makend van korte zinnen, bv. de weg wijzen, veiligheidsinstructies op een autocar ...
- ✓ Typologie van toeristen: hiervoor kiezen we enkele relevante types uit de lijst in het lexicon.

Het is goed om voor de types toeristen uit te gaan van twee standpunten, nl. dat van het reisdoel (bv. de cultuurzoeker, de natuurtoerist, de ecotoerist, de avonturier ...) en dat van de host (bv. de geïnteresseerde, de klager, de betweter ...).
- ✓ Op een bestemming: dat kan zowel in het binnen- als buitenland zijn.
- ✓ De vraaggestuurde informatie op beurzen is meestal individugericht. De aanbodgerichte informatie is meestal groepsgericht.

LPD 7 De leerlingen passen technieken van klantvriendelijkheid toe.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 6

Samenhang eerste graad: De volgende leerinhouden komen aan bod in de eerste graad (en komen ook aan bod in de tweede graad):

- op een respectvolle manier omgaan met elkaar en empathie tonen;
  - inzicht in de samenhang tussen gevoelens, gedachten en gedrag;
  - aanvaardbaar verbaal en non-verbaal gedrag stellen in formele en informele situaties;
  - grenzen stellen en bewaken;
  - feedback geven bij een gebeurtenis;
  - hanteren van sociale rollen zoals hulp bieden, zich present stellen, zich discreet opstellen, opkomen voor zichzelf, leidinggeven ...;
  - inzetten van strategieën (communicatie in het Nederlands).
- ✓ Je laat je leerlingen meermaals inoefenen: in schoolse situaties en in diverse communicatieve situaties in de toeristisch-recreatieve context. Dat kan met eenvoudige praktijkvoorbeelden en rollenspelen in de klas.

Je kan je leerlingen leren handelen in functie van de samenhang tussen [de 5G's](#) (gebeurtenis, gevolg, gedachten, gevoelens en gedrag).

- ✓ Het leren om empathisch te handelen kan al via eenvoudige simulaties zoals bezoekers die te laat aankomen toch nog gepast naar hun plaats begeleiden, of bij een vlucht die vertraging heeft, een gast die zich niet goed voelt ...
- ✓ Voorbeelden van communicatieve en niet-communicatieve situaties: bv. de klant te lang laten wachten, zelf te laat komen op een afspraak, het niet nakomen van beloftes ...

LPD 8 De leerlingen leggen interculturele verschillen uit aan de hand van praktijkvoorbeelden van communicatie.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 15; II-MEAV-da LPD M4, II-Aar-da LPD 24

- ✓ Je kan het best focussen op situaties die met onthaal en informatie verband houden en inspelen op de actualiteit.
- ✓ Onthalen in verschillende culturen, regio's, landen ...
Verschillen in algemene omgangsvormen kunnen betrekking hebben op kledij, tafelgebruiken en eetgewoonten, begroetingsvormen, religieuze etiquette en tradities, verschillen in verbale en non-verbale communicatie ...
- ✓ Je kan vertrekken van de interculturele verschillen in de klasgroep of vanuit de ervaringen van de leerlingen: uitwisseling tussen verschillende scholen biedt hiervoor mogelijkheden. Zo kunnen de leerlingen de 'anderen' verwelkomen, begeleiden ... en hierbij kennismaken met andere culturen, die zelfs tussen de Vlaamse scholen verschillend zijn.
- ✓ Je leert leerlingen inzien dat interculturele verschillen vele aspecten omvatten. Het gebruik van een andere taal alleen al kan wijzen op een andere culturele achtergrond. Het hiervan bewust zijn, kan al vele meningsverschillen of kleine ergernissen vermijden.
Bijvoorbeeld: een toerist uit Zuidoost-Azië zal over het algemeen altijd lachen en vriendelijk knikken als je hem iets vraagt. Dit betekent echter nog niet dat hij het overall mee eens is, maar uit beleefdheid gaat hij de confrontatie met jou uit de weg en zal niet openlijk spreken.

LPD 9 De leerlingen stellen aanbod en diensten van een toeristische organisatie voor in functie van een beurs of een evenement:

- voor [binnenlands toerisme](#);
- voor [inkomend toerisme](#);
- voor [uitgaand toerisme](#).

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 6

- ✓ De leerlingen gaan in de eerste plaats uit van praktische vragen die de toerist kan stellen. Dit wordt dus bekeken in functie van de toekomstige klant (doelgroepen) die dankzij hun info voor hun organisatie zou kiezen.
- ✓ De toeristische organisatie kan ruim worden geïnterpreteerd en laat de leerlingen kennis maken met diverse toeristische aspecten voor zowel binnenlands, inkomend als uitgaand toerisme. Zo kan bv. vanuit een luchtvaartmaatschappij gewerkt worden, waarbij men een basis legt voor de kennis van luchthavens, vliegtuigtypes, typische bestemmingen, diverse modaliteiten voor de inscheping en ontscheping van passagiers ...
Andere mogelijkheden: een lokale DVT, een hotelketen, een niche-TO, een autocarbedrijf, een autoverhuurbedrijf ...
- ✓ De leerlingen geven informatie in functie van een organisatie waarvoor ze werken (gesimuleerd). Er wordt dan ook verwacht dat ze rekening houden met hun [organisatiecultuur](#). Hier kan stilgestaan worden bij enkele organisaties uit verschillende domeinen van de toeristisch-recreatieve sector.
- ✓ Leerlingen kunnen het aanbod voorstellen op verschillende manieren, zoals een presentatie, workshop, evenement, beursstand ...
Zowel de vorm als de inhoud verdienen aandacht: er kunnen diverse werkvormen worden uitgewerkt zoals interactief werken, beleven, via een quiz, iets laten doen ... om de lessen aantrekkelijk en boeiend te maken.
Verbale en non-verbale communicatie is belangrijk, duidelijk spreken ...
De leerlingen kunnen eenvoudige vuistregels van presentatietechnieken toepassen (zie ook LPD 17).
- ✓ Informatieverwerving en -verwerking hebben hier hun plaats. Kies geen organisaties met een zeer ruim of complex aanbod.
- ✓ Je kan de creativiteit van de leerlingen zoveel mogelijk benutten. Dit kan ook via origineel gebruik van beelden, teksten of werkvormen.

LPD 10 De leerlingen stellen het aanbod van een populaire Europese en een niet-Europese bestemming voor:

- **natuurlijk aanbod;**
- **cultureel aanbod en gebruiken;**
- **infrastructuur;**
- **evenementen.**

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 6; II-Aar-da LPD 20, 21, 23, 24

- ✓ Zie ook LPD 5 tot 9 voor tips i.v.m. communicatie.
- ✓ Je kiest uitsluitend voor een populaire bestemming: omwille van het aspect '[host](#)'. Hosts zijn meestal aanwezig op bestemmingen waar veel toeristen naartoe reizen.
- ✓ Je kan best voldoende aandacht besteden aan de situering van deze bestemmingen, zowel absoluut als relatief. In samenwerking met het vak Aardrijkskunde verruimen de

leerlingen hun wereldbeeld. Maak gebruik van [geografisch hulpbronnen](#) en [GIS-Viewers](#).

De leerlingen kunnen hun ruimtelijk referentiekader verder uitbouwen.

- ✓ De twee bestemmingen worden met zorg gekozen: je houdt rekening met
  - een niet al te hoge complexiteit van de bestemmingen;
  - een bestemming waarbij eerder de natuur en één waarbij eerder de cultuur centraal staat;
  - verschillen in accommodatievormen, vervoersvormen, manier van reizen... zodat ze een brede kijk krijgen op diverse vormen van toerisme die dan in de derde graad verder worden uitgediept. Bv. kampeertrip in Europa/vliegreis buiten Europa; rondreis in Florida/citytrip in één van onze buurlanden; citytrip Bangkok/cruise Noorwegen. Niet alle aspecten van dergelijke reizen moeten al aan bod komen.

Het is, naar oriëntering en motivering toe, goed dat er voor aantrekkelijke en actuele bestemmingen wordt gekozen.

Er kunnen uiteraard meerdere bestemmingen aan bod komen, bv. via een andere werkvorm. De eerste bestemming kan als voorbeeld dienen.

- ✓ Denk eraan dat de bestemming Parijs/Londen of New York in de derde graad uitvoerig aan bod zullen komen in resp. het vak Frans en Engels.
- ✓ Je schenkt voldoende aandacht aan het natuurlijke en culturele aspect van de gekozen bestemmingen in samenwerking met de collega Geschiedenis en Aardrijkskunde. Bv.
  - het herkennen van een aantal bouwstijlen/kunststromingen;
  - het herkennen van verschillende landschappen, fauna en flora.
- ✓ Laat de leerlingen gebruik maken van verschillende digitale en niet-digitale kanalen voor het opzoeken van informatie zoals reisgidsen, brochures, toeristische magazines, artikels, kaartmateriaal ...
- ✓ Je kan de leerlingen dit laten voorstellen door bv. een infostandje te creëren dat kan tentoongesteld worden op bv. het infoweekend van de school.

LPD 11 De leerlingen richten een onthaalruimte in volgens

- **thema's, rekening houdend met tijdstip en situatie;**
- **de doelstellingen van de organisatie;**
- **de mogelijkheden van de ruimte.**

Samenhang tweede graad: II-MEAV-da LPD A 5

- ✓ Bij het werken voor een organisatie zal men met de [huisstijl](#) van die organisatie moeten rekening houden.
- ✓ De mogelijkheden van de ruimte kunnen zeer divers zijn bv. het inrichten van een etalagekast, maken van een etalage, een infohoekje, opmaken van een presentatie in een deel van de onthaalruimte of een volledige onthaalruimte...
- ✓ Een standje van een regio opstellen voor een beurs (bv. op de opendeurdag geven van basisinformatie).

4.3 Administratie

LPD 12 De leerlingen registreren manueel en digitaal bezoekers.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 18

- ✓ Je kan de leerlingen eerst manueel en dan digitaal leren registreren. Bij digitale registratie kan je gebruik maken van courante kantoorsoftware.
- ✓ De leerlingen leren courante persoonsgegevens zelf invullen én laten invullen. Ze kunnen bezoekers helpen bij het registreren, bv. bij document in een andere taal, wanneer de bezoeker niet goed kan lezen, wanneer de bezoeker de terminologie niet begrijpt .... Nauwkeurigheid is heel belangrijk.
- ✓ Met betrekking tot spelling is het belangrijk dat leerlingen namen correct kunnen spellen (in het Nederlands), spellingcontrole toepassen en eventueel externe hulpmiddelen aanwenden en leesbaar schrijven, al dan niet in drukletters. Het NAVO-spellingsalfabet kan hier al aan bod komen. Je kan NBN-normen laten toepassen indien noodzakelijk: naam, adressen, telefoonnummers en e-mail. Wijs leerlingen hierbij ook op hun eigen verantwoordelijkheid.
- ✓ Je kan leerlingen leren werken met QR-codes, tellen, turven van deelnemers, afvinken van aanwezigheden ... waarbij je aandacht hebt voor de technologische evoluties, nieuwe documenten, innovaties ...
- ✓ Wet van de privacy: het is goed dat de leerlingen de belangrijkste principes kennen en verantwoordelijk toepassen.

LPD 13 De leerlingen lichten relevante documenten binnen de toeristisch-recreatieve context toe.

- ✓ In de tweede graad beperken we ons tot die documenten die de leerlingen zelf soms al nodig kunnen hebben in de toeristisch-recreatieve context zoals identiteitskaart, paspoort en visum, vervoersbewijzen, vouchers, toegangstickets, Europese ziekteverzekeringskaart, reisverzekeringsdocument/kaartje, bankkaarten (debetkaart en kredietkaart).
- ✓ Het is nodig dat de leerlingen voldoende aandacht besteden aan het grondig lezen van dergelijke documenten en de meest essentiële aspecten ervan begrijpen. Het gaat enkel om de documenten die de mensen bij zich (moeten) hebben en niet over de uitgebreide polissen, voorwaarden ... of om een volledige opsomming van de verschillende soorten.
- ✓ Er kan worden stilgestaan bij het belang van deze documenten: wanneer, waarom is dit document belangrijk? Omwille van mogelijke onverwachte omstandigheden is het noodzakelijk om hier de actualiteit op de voet te volgen (vooral de officiële bronnen) en de leerlingen hierop attent te maken.
- ✓ De meeste documenten zijn digitaal, soms in een andere taal. In de tweede graad kan in samenwerking met de moderne vreemde talen bekeken worden wat de leerlingen al aankunnen. Een geïntegreerde samenwerking is hierbij mogelijk.

LPD 14 De leerlingen vullen digitaal rapporten aan over activiteiten met aandacht voor reservering, ticketverkoop en effectief aantal deelnemers.

- ✓ Bezetting evenement/activiteit/accommodatie/vervoer ...
- ✓ Bezoekerslijsten bijhouden: een interessante oefening hierbij kan zijn: de voor- en nadelen van het manueel en digitaal bijhouden van bezoekerslijsten, uitgaande van degelijke en geschikte documenten.
- ✓ Nauwkeurig werken is cruciaal (zie LPD 12).

4.4 Een uitstap samenstellen en begeleiden

LPD 15 De leerlingen bereiden een uitstap voor op basis van volgende criteria:

- **doel;**
  - **doelgroep;**
  - **regio;**
  - **haalbaarheid;**
  - **tijdstip en tijdsduur;**
  - **duurzaamheid.**
- ✓ Je werkt best twee types cases uit:
    - één vanuit/in de schoolomgeving, waarbij men de meeste elementen op voorhand kan bekijken en concreet uitwerken. Hiervoor gaan de leerlingen ter plaatse de informatie zoeken. De eigen uitstap wordt getest om dan later met een groep uit te voeren. Hiervoor kan bv. samengewerkt worden met een collega-school.
    - één elders in Vlaanderen/België/buurlanden, waarvoor men een beroep moet doen op bronnenmateriaal omdat de afstand/kostprijs misschien te groot is.
  - ✓ Een aantal aspecten komen nog niet aan bod: zo is in de tweede graad de kostenanalyse geen breekpunt net zoals de commerciële relevantie. Prijsoffertes opvragen kan, indien eenvoudig.
  - ✓ Diverse aspecten van landschaps- en natuurbeleving kunnen hier aan bod komen (Aardrijkskunde) en ook het inoefenen van historische en culturele vaardigheden bv. link met Geschiedenis in een middeleeuwse stad.

De leerlingen kunnen vanuit eigen ervaring wijzigingen aan hun programma voorstellen.
  - ✓ Je laat je leerlingen tijdig de nodige informatiebrochures aanvragen, zowel digitaal als op papier. Het opvragen van informatie en inlichtingen kan gebeuren via verschillende communicatiekanalen. Het is goed dat de leerlingen hiervoor de vuistregels leren en toepassen: hoe een formeel telefoongesprek voeren en correct schriftelijk communiceren.
  - ✓ Doel: cultuur, sport, natuur, bedevaart, gastronomie, beleving, evenement, shopping ...

Doelgroep: schoolgroep (verplichte deelname), medioren, senioren, gezinnen met kinderen, verenigingen ... alsook de mogelijkheden en beperkingen van deze groepen.

Regio: gelinkt aan de interesse en mogelijkheden van de doelgroep/wensen van de klant (bv. vredestoerisme in de Westhoek, wijngaarden in het Hageland).

Haalbaarheid: tijd en afstand, relatie kostprijs tegenover tijdsbesteding ter plaatse en verplaatsing.

Tijdstip en tijdsduur: aangepast aan de tijd van het jaar, verplaatsing, lunchtijd, pauzes, wachttijden, onvoorziene omstandigheden ...

Duurzaamheid: afwegen van de diverse vervoersmogelijkheden, milieuvriendelijke activiteiten, verantwoorde maaltijden en drank ...

LPD 16 De leerlingen treffen praktische regelingen in functie van een uitstap op basis van verplaatsing, timing en reservatiemogelijkheden.

- ✓ Dit doel kan je afzonderlijk of in samenhang met LPD 15 bekijken. Enkel werken in samenhang met LPD 15 zal de mogelijkheden beperken omdat men slechts een beperkt aantal uitstappen zelf volledig zal uitwerken. Wanneer je dit doel afzonderlijk behandelt kan je vanuit concrete lesopdrachten heel diverse praktische regelingen bekijken, vaak binnen één les.
Deel oefeningen kunnen een uitgangspunt vormen.
- ✓ Keuzes maken:
  - rekening houden met duurzaamheidsaspecten;
  - rekening houden met openingsuren/beschikbaarheden;
  - rekening houden met haalbaarheid qua timing (tijd/afstand/verkeer/file), type vervoersmiddel, stop- en parkeerplaatsen met autocar, haltes/stations openbaar vervoer en veiligheidsaspecten;
  - rekening houden met diverse te verwachten en onverwachte factoren in functie van de actualiteit.
- ✓ Dit doel biedt mogelijkheden om de leerlingen te leren omgaan met kaartmateriaal/GPS/routeplanners ...
- ✓ Het opvragen van informatie en inlichtingen kan gebeuren via verschillende communicatiekanalen. Het is goed dat de leerlingen hiervoor de vuistregels leren en toepassen: hoe een formeel telefoongesprek voeren en correct schriftelijk communiceren.
- ✓ De leerlingen kunnen een eenvoudig [draaiboek](#) opstellen met timing, programma en praktische uitwerking (telefoonnummers, contacten, openingsuren, afspraken, taakverdeling, verwijzing naar bijlagen ...), opruimen, alternatieven bij onverwachte omstandigheden ...

LPD 17 De leerlingen stellen een uitstap voor met aandacht voor (digitale) presentatietechnieken.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 6

- ✓ Zowel de vorm als de inhoud verdienen aandacht.

- ✓ Vanuit de leerlijn is het aanreiken van een stappenplan/sjabloon zeker aangewezen. Een eigen opgebouwde en ingevulde presentatie geven is het einddoel voor de tweede graad. Daarbij kunnen de leerlingen hun eigen creativiteit aanwenden en diverse werkvormen toepassen (zie LPD 9 en 10). Mogelijkheden kunnen zijn: [Moodboard](#), poster, flyer, kleine brochure, showtafel, kijkdoos, spel ...
- ✓ De criteria voor de presentatie moeten vooraf duidelijk zijn: bv. tijdsbeperking, welke aspecten komen aan bod, aandeel verbaal/non-verbaal, bepalen of er nadien eenvoudige vragen beantwoord kunnen worden.

Je laat de leerlingen de vereisten voor een goede presentatie toepassen: digitale tool moet ondersteunend zijn.

Je besteedt ook voldoende aandacht aan de verbale, non-verbale en aan overtuigende communicatie.

LPD 18 De leerlingen begeleiden een groep tijdens een uitstap met aandacht voor onthaal, gegevenscontrole, programmavoorstelling en afspraken.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 6, 9; II-MEAV-da LPD M4

- ✓ Het is nog niet de bedoeling dat een individuele leerling een volledige uitstap kan begeleiden of dat ze gidsen. Bij een opdracht worden de taken verdeeld.
- ✓ De leerlingen nemen verantwoordelijkheid voor de uitvoering van hun eigen taak volgens [draaiboek](#), maar leggen ook de nodige flexibiliteit aan de dag bij wijzigende omstandigheden.

Bij deze oefening passen leerlingen de competenties uit LPD 5, 6, 7, 8 toe.

De leerlingen leren uitleg/toelichting op de meest passende manier geven: hiervoor geef je ze kansen om verschillende situaties in te oefenen.

De leerlingen nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor de netheid en het opruimen van elke gebruikte locatie/vervoermiddel.
- ✓ Onthaal: volgens draaiboek, ev. aanbieden van hapje of drankje, uitdelen infopakket, verwelkoming, aanmelden bij de diverse locaties, afscheid nemen, rekening houden met diverse situaties, alternatieven bij slecht weer ...
- ✓ Gegevenscontrole: bv. deelnemerslijsten, betalingsbewijs van de deelnemers, instapkaart, vereiste documenten, het verzamelen van betalingsbewijzen/tickets van de activiteiten ...
- ✓ Programmapresentatie en toelichting: info geven door de microfoon; korte en heldere uitleg over het programma (wat te verwachten?); eventueel werken per dagdeel.
- ✓ Afspraken: praktische info zoals stiptheid, noodnummers, wat als?, veiligheid (verkeer, vervoer, bepaalde activiteiten) ...

LPD 19 De leerlingen reflecteren over de uitgevoerde activiteiten, rekening houdend met doel en doelgroep en nemen de nodige initiatieven om de werkpunten aan te pakken.

- ✓ In eerste instantie gebeurt dat begeleid en volgens een sjabloon, in een volgende stap leren de leerlingen zelf een evaluatieformulier opmaken. Het is belangrijk om stil te staan bij wat men zal vragen; een aantal gerichte vragen volstaat.
- ✓ Evaluatie door de deelnemers: via een eenvoudige enquête bevragen de leerlingen de deelnemers (Wanneer? Hoe? Wat?). De gegevens worden verwerkt. Dit zal meestal gebeuren met dezelfde tool als waar ze de enquête mee hebben opgesteld. Ze leren om constructief om te gaan met kritiek (één negatieve evaluatie van een deelnemer betekent niet dat dit echt slecht was en omgekeerd).
- ✓ Peer-evaluatie: teamwork, feedback geven, zowel positief als negatief, omgaan met feedback.

Zelf-evaluatie: het eigen handelen durven in vraag stellen: wat was goed, minder goed/ sterke punten en werkpunten.
- ✓ Het is de bedoeling om te leren uit de verschillende evaluaties en daarna de nodige initiatieven te nemen om de werkpunten (stap voor stap) aan te pakken: zowel het eigen handelen als het bijsturen van het programma. Wat behouden, toevoegen, wijzigen, annuleren? Je staat samen stil bij de problemen die zich hebben voorgedaan en hoe ze op te lossen waren/zijn en je laat de leerlingen de conclusies noteren.
- ✓ Het is niet de bedoeling om bij dit leerplandoel het eindproduct te evalueren, maar wel de manier waarop de leerlingen hun eigen proces beoordelen en bijsturen.

5 Lexicon

5 G's

Om leerlingen meer grip te laten krijgen op hun gedrag, is het belangrijk dat ze weten wat het gedrag veroorzaakt, hoe het gedrag zich opbouwt en welke gedachten invloed hebben op de keuze voor dat gedrag. Om dit inzichtelijk te maken wordt er gebruik gemaakt van de 5 G's: Gebeurtenis, Gedachten, Gevoel, Gedrag, Gevolgen.

Met de 5 G's wordt elke gebeurtenis geanalyseerd en ontleed door:

- de gebeurtenis te beschrijven;
- terug te halen welke gedachten daarbij een rol speelden;
- het gevoel te beschrijven;
- aan te geven welk gedrag er vervolgens bij hoorde;
- wat de gevolgen van het gedrag waren.

Zo worden leerlingen zich bewust van hun gedrag en zijn ze in staat het gedrag bij te sturen door andere keuzes te maken. Dit is een belangrijke vaardigheid in het aanleren van positief denken en doen. Ook zeker met doelen gericht op zelfbeeld: weten wie ik ben, wat ik kan en wat ik wil.

Aanbod-/vraaggestuurd

De informatie die een host zal geven is afhankelijk van de situatie:

- Aanbodgestuurd: een vooraf voorbereide infosessie wordt gegeven waarin de host de informatie geeft die hij zelf, of zijn werkgever, belangrijk vindt, op de manier zoals hij dit het meest relevant

vindt. De aanbodgerichte informatie is meestal groepsgericht. Vaak wordt hierbij een presentatie gehanteerd als hulpmiddel.

- Vraaggestuurd: de info wordt gegeven op een vraag van de bezoeker of klant. Dit is minder te voorzien: er kunnen altijd onverwachte vragen komen waarop de host moet anticiperen. Veelal komen echter dezelfde vragen terug. Een ervaren host kan zich hier dus eveneens goed op voorbereiden. De vraaggestuurde informatie op beurzen of op een bestemming is meestal individugericht.
- Vaak komen beide gecombineerd aan bod.

Binnenlands toerisme

Met binnenlands toerisme wordt het toerisme/de vakantie in eigen land bedoeld: Belgen die in België op vakantie gaan, bv. Limburgers die op weekend gaan naar de Kust.

In de toeristische sector wordt binnenlands toerisme ook wel aangeduid met de term 'domestic tourism'.

Draaiboek

Een draaiboek is een algemene benaming voor een medium, dat aan een gebeurtenis (bv. dagtrip, evenement, beurs, feest ...) refereert en waarin tot in detail beschreven staat wat er gebeuren moet, welke middelen daarvoor nodig zijn, alle praktische informatie die nodig is en wie welke taken heeft.

Duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's)

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals (SDG's): de Verenigde Naties keurde in 2015 zeventien doelstellingen en subdoelstellingen goed die mensen en landen moeten aanzetten tot actie in domeinen die van cruciaal belang zijn voor de mensheid en de planeet. Deze doelstellingen zijn geïntegreerd en ondeelbaar en zorgen voor een evenwicht tussen de drie dimensies van duurzame ontwikkeling: de economische, sociale en milieudimensie. De doelstellingen kunnen worden onderverdeeld in vijf thema's: mensen (people), planeet (planet), welvaart (prosperity), vrede (peace) en partnerschap (partnership).

Geografische hulpbronnen

Met geografische hulpbronnen worden bedoeld: kaart, atlas, satellietbeeld, luchtfoto, statisch bronnenmateriaal.

GIS-viewer

Een Geografisch Informatie Systeem (GIS) is een computerprogramma waarmee informatie in kaart kan worden gebracht. Voorbeelden van eenvoudige GIS-viewers: Google Earth, Google Maps, Google Street View.

Host

De host adviseert en begeleidt bezoekers van beurzen en evenementen en faciliteert het verblijf op een toeristische bestemming, teneinde het bezoek te optimaliseren. De bestemming/verblijf kan zowel in het binnenland zijn als het buitenland (definitie BK Host).

Huistijl

De huisstijl van een organisatie of bedrijf is de bewust gekozen wijze van presentatie naar buiten toe. In de enge definitie is een huisstijl de visuele identiteit van een organisatie (logo's, kleur, typografie, opmaak, bedrijfskledij ...). Ruimer gaat het ook over gedrag en communicatie.

Inkomend toerisme

Met inkomend toerisme wordt het toerisme vanuit het buitenland naar België bedoeld, bv. Italianen die op citytrip komen naar Brussel.

In de toeristische sector wordt inkomend toerisme ook wel aangeduid met de term 'incoming tourism' of 'inbound tourism'.

Klantvriendelijkheid

Klantvriendelijk handelen vooronderstelt het inzetten van sociale en communicatieve vaardigheden in de relatie met een klant. In de eerste graad en in de algemene vorming 2de graad oefenen leerlingen sociale en communicatieve vaardigheden in relatie tot medeleerlingen, leraren ...(anderen). Het klantvriendelijk handelen kan ook aspecten m.b.t. het commercieel handelen omvatten.

Moodboard

Een moodboard is een soort visuele presentatie of collage die bestaat uit afbeeldingen, tekst en voorbeelden van objecten in een compositie. Het is gebaseerd op een bepaald onderwerp bv. Wintersport.

Niche-toerisme

Niche-toerisme is een toeristisch marktsegment dat zich focust op de specifieke interesses of behoeften van bezoekers. Niche-toerisme is een specifiek, vaak klein deel van de toeristische markt.

Enkele populaire belangengroepen in niche-toerisme: erfgoed toerisme, cultureel toerisme, duurzaam toerisme, avontuurlijk toerisme, kunsttoerisme, spiritueel toerisme, wellness toerisme, filmtoerisme, culinair toerisme, wijntoerisme, safaritoerisme, sporttoerisme, rugzaktoerisme, hoefvetoerisme ...

Organigram

Een afbeelding of schema van een organisatiestructuur van een onderneming. Een dergelijk schema brengt in kaart uit hoeveel verschillende afdelingen een organisatie bestaat (eventueel wie het hoofd is en wie medewerkers), en in welke hiërarchische verhouding de afdelingen en medewerkers ten opzichte van elkaar staan.

Organisatiecultuur

Onder 'organisatiecultuur' van een bedrijf verstaan we de fundamentele waarden en normen van dat bedrijf die zelden expliciet gedefinieerd zijn, maar altijd tot uiting komen in de uitstraling van het bedrijf en het gedrag en de overtuiging van alle werknemers. Aspecten van organisatiecultuur zijn: vestimentaire code, sociale voordelen, organisatie van de werkplek en werkuren, managementstijl, vitaliteit van het bedrijf ...

Recreatie

De activiteiten van mensen die gericht zijn op fysieke en geestelijke ontspanning en die plaatsvinden binnen de vrije tijd en in de nabije woonomgeving.

Toerisme

Een tijdelijk verblijf, in een andere omgeving dan de normale woonomgeving, gedurende een langere periode en dit als ontspanning of voor zakelijke bedoelingen.

Typologie van toeristen

- Vanuit het standpunt van een host:

repeater, klager, saboteur, wanbeter, heethoofd, alleenreiziger, panikeur, standaard reiziger, avonturier, aandachtzoeker ...

- Naar doel van de reis:
cultuurtoerist, natuurtoerist, eco-toerist, incentive toerist, leisure toerist, religie toerist, sport/recreatie toerist, jongeren toerist, special interest toerist, gezondheidstoerist, zakentoeurist, studietoerist, avontuurlijke toerist ...

Uitgaand toerisme

Met uitgaand toerisme wordt het toerisme vanuit België naar het buitenland bedoeld, bv. Belgen die naar Toscane op vakantie gaan.

In de toeristische sector wordt uitgaand toerisme ook wel aangeduid met de term 'outgoing tourism' of 'outbound tourism'.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een multifunctioneel lokaal waar de sfeer van de studierichting wordt uitgestraald en

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is
  - om communicatieve werkvormen te organiseren;
  - voor verschillende opstellingen. De herschikking van de tafels en stoelen moet snel en gemakkelijk kunnen verlopen;
  - om voldoende didactisch materiaal te kunnen opbergen.
- met een (draagbare) computer met webcam waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend) beeld kwaliteitsvol te projecteren; met presenter met laseraanwijzer. Eventueel mogelijkheid tot verduistering (afhankelijk van de lichtinval en projectieapparatuur);
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven; speaker voor bv. filmpjes, reportages, muziek, opnames van oefeningen;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- met prikborden, magneetborden en magneten, multifunctionele ophangmogelijkheden om de sfeer van 'toerisme' uit te stralen.

6.2 Materiaal beschikbaar in de infrastructuur

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- De leerlingen moeten kunnen beschikken over opzoekmogelijkheden:
  - voldoende computers (laptops, tablets ...) voor elke werkende leerling.

- bij grote groepen kan eventueel in twee groepen worden gewerkt waarbij verschillende taken worden uitgevoerd. Dat kan eventueel in een afzonderlijk lokaal waar voldoende toegang mogelijk is.
  - mogelijkheid tot printen. Voor grote en/of kleurenprints kan men terecht in de school.
  - in het lokaal is er minstens een beperkte mogelijkheid om op te zoeken (bv. minstens 2 computers voor de leerlingen).
- Mogelijkheid om verschillende onthaalsituaties te simuleren.
  - Brochures, promotiemateriaal, decoratiemateriaal voor verschillende onthaalsituaties.
  - Vakliteratuur voor leraar en leerlingen ter beschikking, zowel op papier als digitaal.
  - Wereldbol en verschillende kaarten om te situeren: lokaal en globaal, wegenkaarten, fiets- en wandelkaarten, GIS-viewers

6.3 Materiaal waarover elke leerling moet kunnen beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren moet elke leerling over onderstaand materiaal kunnen beschikken. De school bespreekt in de lokale overlegorganen wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

- Atlas (bij voorkeur dezelfde atlas als voor het vak Aardrijkskunde)
- Kantoomateriaal zoals bv. schaar, nietjesmachine, magneten, lijmstiften, kleeftband, perforator ...

7 Concordantie

De concordantietabel geeft aan welke leerplandoelen cesuurdoelen (CD) of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren. [zie disclaimer]

Leerplandoel	Cesuurdoelen en doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties
0	BK 1.1; BK 1.2; BK 1.3; BK 1.4
1	BK 2.4
2	CD 15.5.1
3	BK 2.4
4	BK 2.4
5	BK 1.1; BK 2.1; BK 2.4
6	BK 2.1; BK 2.4
7	BK 2.1
8	BK 2.1
9	BK 1.1; BK 2.4
10	BK 2.4; CD 15.5.2
11	BK 1.1; BK 2.3

12	BK 2.2
13	BK 2.2; BK 2.4
14	BK 2.2
15	BK 1.3; CD 15.5.1; CD 15.5.2
16	BK 1.3; BK 1.4
17	BK 2.5
18	BK 2.4
19	BK 1.2

7.1 Cesuurdoelen

15.5.1 De leerlingen situeren toeristische en recreatieve plaatsen op relevante ruimtelijke schaalniveaus.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Topografische kennis met betrekking tot een selectie van culturele en natuurlijke toeristische en recreatieve plaatsen

*Conceptuele kennis

- Topografische kennis met betrekking tot een selectie van culturele en natuurlijke toeristische en recreatieve plaatsen
- Toeristenstromen

*Procedurele kennis

Absoluut en relatief situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus

Met inbegrip van context

- Het cesuurdoel wordt gerealiseerd op relevante ruimtelijke schaalniveaus, gaande van lokaal tot mondiaal

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Toepassen

15.5.2 De leerlingen lichten het toeristische en recreatieve aanbod van een plaats of regio toe.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel

*Conceptuele kennis

- Toeristisch en recreatief aanbod van een plaats zoals landschappen, infrastructuren, gebruiken, evenementen

Met inbegrip van context

- Het cesuurdoel wordt gerealiseerd aan de hand van plaatsen of regio's op verschillende ruimtelijke schaalniveaus, met een variatie naar aanbod zoals cultureel en natuurlijk.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Begrijpen

7.2 Doelen die leiden tot een of meer beroepskwalificaties

1.1 Werken in een teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures)

1.2 Kwaliteitsbewust handelen

1.3 Economisch en duurzaam handelen

1.4 Veilig, ergonomisch en hygiënisch handelen

2.1 De leerlingen communiceren functioneel in het Nederlands, het Engels en het Frans en passen hierbij taal en boodschap aan de doelgroep aan

met aandacht voor:

- principes van klantvriendelijkheid;
- zakelijke omgangsvormen;
- communicatietechnieken.

2.2 De leerlingen voeren eenvoudige administratieve handelingen uit

met inbegrip van kennis van: kantoorsoftware.

2.3 De leerlingen richten de onthaalruimte in.

2.4 De leerlingen onthalen, informeren en begeleiden bezoekers

met inbegrip van kennis van:

- kenmerken van toeristische producten;
- kenmerken van toeristische organisaties;
- regels voor het onthaal;
- typologie van toeristen.

2.5 De leerlingen stellen een excursiepakket voor

met aandacht voor: communicatieve vaardigheden;

met inbegrip van kennis van: kenmerken van toeristische producten.

Inhoud

1	Algemene inleiding	5
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	5
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	5
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	6
1.4	Differentiatie	7
1.5	Opbouw van de leerplannen.....	8
1.6	Tot slot	8
2	Situering	9
2.1	Samenhang in de tweede graad	9
2.1.1	Samenhang binnen de studierichting Toerisme	9
2.1.2	Samenhang over de finaliteiten heen.....	9
2.2	Plaats in de lessentabel.....	9
3	Pedagogisch-didactische duiding.....	9
3.1	Toerisme en het vormingsconcept	9
3.2	Krachtlijnen	10
3.3	Opbouw.....	11
3.4	Leerlijnen.....	11
3.4.1	Samenhang met de eerste graad	11
3.4.2	Samenhang in de tweede graad	11
3.4.3	Samenhang met de derde graad.....	11
3.5	Aandachtspunten.....	11
4	Leerplandoelen	12
4.1	Toeristische organisatie	13
4.2	Bezoekers onthalen en informeren	15
4.3	Administratie.....	20
4.4	Een uitstap samenstellen en begeleiden	21
5	Lexicon	24
6	Basisuitrusting	27
6.1	Infrastructuur	27
6.2	Materiaal beschikbaar in de infrastructuur	27
6.3	Materiaal waarover elke leerling moet kunnen beschikken.....	28

7	Concordantie	28
7.1	Cesuurdoelen	29
7.2	Doelen die leiden tot een of meer beroepskwalificaties	30